

Vänsterpartiets *reviderade* förslag till budget 2017 och plan 2018-2019

Vårdbehoven i fokus!

Kön till att få träffa en specialistläkare har från april till september ökat med ca 900 till 13 317 personer och kön till operation/behandling har under samma tid växt med ca 300 till 4418 personer. Köerna har ökat konstant under denna och förra mandatperioden.

Befolkningen ökar, andelen äldre blir allt större, vårdköerna är långa och växer och tillflödet i form av nya remisser fortsätter att stiga. Samtidigt står regioner och landsting inför en besvärlig ekonomisk situation med en kostnadsökning som ligger över ökningen av skatteintäkter och statsbidrag. Pensionskostnaderna ökar dramatiskt om ett par år samtidigt som investeringar i nya och förbättrade lokaler också ger kraftigt ökade kostnader. Det är brist på personal, vilket leder till inställda operationer eller stängda vårdplatser, och arbetsbelastningen är hög vilket i sin tur leder till ökade sjukskrivningstal.

Vänsterpartiet har i förhandlingar med regeringen lyckats få igenom satsningar på kommuner och landsting men också finansierat ett antal särskilda satsningar för barn och unga samt inom kvinnovården. Tyvärr räcker inte det för att balansera regionernas/landstingens ekonomier och då återstår antingen stora sparpaket eller höjningar av landstingsskatten. Ett tredje alternativ skulle vara att begränsa utbudet av hälso- och sjukvård, vilket knappast är förenligt med regionernas/landstingens allmänna vårduppdrag enligt Hälso- och sjukvårdslagen. På sikt är en förändring av vårdens struktur nödvändig med mer närvård och fler mobila team, en vårdstruktur som tar hand om patienterna tidigare och närmare. Kostnaden för att bygga upp den nya strukturen kan inte tas rakt av från den specialiserade vården eftersom det under lång tid kommer att finnas vårdköer att beta av. Det innebär att en strukturomvandling initialt innebär merkostnader.

Vårdproduktionen 2015 låg i nivå med 2014 och produktionsbudget för 2016 innebär i praktiken en oförändrad vårdproduktion. Eftersom vårdbehoven fortsätter att öka, bland annat genom den demografiska förändringen, är det inte konstigt att vårdköerna också fortsätter att växa. För Vänsterpartiet är det självklart att sätta vårdbehoven i fokus och att det är

nödvändigt med satsningar på sjukhusvården, på primärvården, på den nära vården och inte minst för att mota psykisk ohälsa. De små förändringar som föreslås i budgetförslaget kommer möjligen att stabilisera vårdköerna på dagens nivå men klarar inte att korta köerna. I april väntade 12456 patienter på att få komma till ett läkarbesök, **i september har den siffran ökat till 13317**. För operation och behandling var motsvarande siffror **i april 4113** väntande patienter **och i september 4418**. Det är helt klart att Akademiska sjukhuset behöver förstärkningar för att leverera mer vård.

Personalsituationen är ansträngd med brist på personal inom vissa specialiteter, men också en generell brist som medför hög arbetsbelastning. Sommarbemanningen är ett ständigt problem liksom det stora uttaget av övertid och mertid. Personalbristen gör att kostnaden för inhyrd personal fortsätter ligga högt samtidigt som vårdplatser stängs ner och operationer ställs in. Landstinget/regionen måste ta personalsituationen på högsta allvar och påbörja ett förbättringsarbete, i samarbete med de fackliga organisationerna men framför allt med en hög delaktighet för de anställda.

Trots det bekymmersamma ekonomiska läget för hälso- och sjukvården måste även satsningar göras för en förbättrad kollektivtrafik som mer fokuserar på bästa möjliga miljöeffekt. Kransorterna runt Uppsala stad är en viktig målgrupp för insatser som minskar bilåkandet. En utökad stadszon, zon 1, kombinerat med en lägre kostnad för periodkortet, är en sådan insats.

Länsinnevånarna har rätt att kräva att vården ges i rätt tid och på rätt nivå enligt Hälso- och sjukvårdslagen. Det måste vara utgångspunkten för både planering och ekonomi. Vänsterpartiet utgår i sitt budgetförslag från vårdbehoven och föreslår satsningar som leder till mer vård och en förbättrad personalsituation.

Socialdemokraternas och Miljöpartiets budget ökar vårdköerna

Socialdemokraternas och Miljöpartiets budgetförslag redovisar inte resursförändringar och därmed syns inte vare sig eventuella satsningar eller, vilket kanske är avsikten, inte heller avsaknaden av satsningar. Företrädare för S och MP har redovisat vårdsatsningar på 65 mkr som påstods vara nya pengar till vården. En närmare granskning visar att det inte stämmer. En stor del av dessa pengar är reserverade verksamhetsmedel för 2016 som inte använts och som förs över till 2017. Drygt 36 mkr av de för 2016 avsatta 42 mkr förs över till 2017. Det gäller bland annat 20 mkr för psykisk hälsa inklusive bedömningsteam och 10 mkr för mobila team för äldre på primärvårdsnivå. Den enda konkreta vårdsatsningen med nytillskott är 15 mkr till rehabiliteringscentrum vilket är bra. Vidare finns 15 mkr avsatta för vårdnära service och måltidsvårdar som också är bra och som rätt använt kan ge personalen möjlighet till mer vårdarbete.

Det saknas satsningar för att klara vårdköerna som idag inte bara är längre än förut utan också fortsätter växa. Särskild analys och riktade åtgärder ska ske under 2017 men sjukhusstyrelsen och vårdstyrelsen har bara 5,6 mkr i reserverade verksamhetsmedel. Akademiska sjukhusets bekymmersamma situation omnämns inte och målet att klara vårdgarantin finns inte kvar. Vänsterpartiet kan bara konstatera att för Socialdemokraterna och Miljöpartiet står inte vårdbehovet i centrum utan det viktigaste är att få Akademiska att hålla sin budget.

Det saknas också satsningar på kollektivtrafiken som på allvar bidrar till ett ökat resande för att klara miljö- och klimatmålen. Till skillnad mot Vänsterpartiet ser S och MP inte till största

möjliga miljöeffekt och låter dessutom resenärerna stå för kostnaderna för en förändrad stadstrafik i Uppsala.

Effektiviseringar – för att använda pengarna rätt

Landstingets verksamheter ska ständigt arbeta med förnyelse och eftersträva hög effektivitet. Det handlar om att göra rätt saker i rätt tid på rätt nivå och med rätt kompetens. Under förutsättning att uppdraget och den ekonomiska ersättningen för uppdraget är i balans, kan det vara bra att tydliggöra ett realistiskt effektiviseringskrav. För hälso- och sjukvården ska effektiviseringar bidra till en ökad vårdproduktion för att öka tillgängligheten och minska väntetiderna, inte till att i första hand klara landstingets totala ekonomi. I Socialdemokraternas och Miljöpartiets budgetförslag handlar det om rena sparkrav. Vänsterpartiet anser att de föreslagna effektiviseringsmålen under planperioden inom hälso- och sjukvården ska hanteras av ansvarig styrelse så att frigjorda resurser används till ökad vårdproduktion på rätt vårdnivå och för att klara kompetensförsörjningen. *Med tanke på att LPIK har sänkts till 2,6 procent samtidigt som uppräkningskravet kvarstår på 3,1 procent halverar Vänsterpartiet återföringskravet av effektiviseringsvinsterna för 2017 till 40 mkr.*

För primärvården föreslår Vänsterpartiet inget effektiviseringskrav. Landstingets egen primärvård har tidigare haft stora avkastningskrav och genomfört tuffa åtstramningar. Vänsterpartiet bedömer att nya sparkrav måste ske genom verksamhetsförändringar eller begränsningar i vården. Det behövs mer primärvård – inte mindre.

För kulturnämnden och dess verksamhet bör man ifrågasätta om effektiviseringskravet är realistiskt mer än något år. En miljon är mycket pengar och risken är att effektiviseringskravet i form av minskad uppräkningskrav leder till minskat stöd till konstnärer och studieförbund eller att viktiga verksamheter läggs ner.

Hälso- och sjukvården – mer vård och på rätt nivå

Akademiska sjukhuset är underfinansierat, 1,7 miljarder i underskott de senaste tio åren, och kommer att vara det under planperioden om inte mer pengar tillförs. Otillräckliga uppräkningskrav där ringa hänsyn tagits till befolkningsökning och ökningen av de äldre, faktiska kostnadsökningar som inte kompenseras och ständiga sparkrav är mer orsak till långa vårdköer och obalans mellan uppdrag och ekonomi än dålig ledning och styrning. Akademiska sjukhuset gick förra året med 233 mkr i underskott och ska under 2016 hämta hem 133 mkr av dessa plus effektiviseringskravet på 0,75 procent. Sjukhuset har dessutom inte fått full uppräkningskrav för befolkningsutvecklingen och förändrad åldersstruktur. Produktionen är planerad utifrån detta vilket medför samma vårdproduktion som förra året. Befolkningen ökar, andelen äldre-äldre ökar, den medicinska utvecklingen går starkt framåt och idag är vårdköerna inte bara långa utan de växer och remissinflödet fortsätter att vara stort. Mer fokus måste läggas på hur vårdköerna kan kortas och på att förbättra personalens arbetsmiljö som en del i en hållbar kompetensförsörjning. Åtgärderna för att klara ekonomin får inte minska eller omöjliggöra en ökning av besök och behandling. Kostnadsutvecklingen kommer även framöver att ligga över LPIK (landstingsprisindex), *och även över den föreslagna* uppräkningskravet på 3,1 procent.

Vänsterpartiet förstärker Akademiska sjukhusets budgetram med ytterligare 100 mkr och sammantaget med en rimlig andel av effektiviseringspengarna blir det en total förstärkning för Akademiska sjukhuset i storleksordningen **130** mkr under 2017.

Vänsterpartiets bedömning är att Akademiska sjukhuset möjligen kommer att hamna i närheten av det tillåtna resultatet på minus 100 mkr för 2016. Vänsterpartiet anser att sjukhuset inte ska behöva spara in dessa 100 mkr 2017 och skulle underskottet bli större är Vänsterpartiet beredd att skjuta till ytterligare medel förutom de 100 under förutsättning att vårdproduktionen ökat och köerna minskat.

Lasarettet i Enköping har möjlighet att öka antalet planerade operationer och därmed möjliggöra för Akademiska sjukhuset att ta in fler riks- och regionpatienter. Sjukhusstyrelsen ska ersätta lasarettet för en ökad operationsverksamhet med effektiviseringspengar. *Det nu föreslagna tillskottet på 3,3 mkr är otillräckligt. Vårdköerna fortsätter att växa och lasarettet kan göra mer men det kräver en satsning över tid.*

Vänsterpartiet instämmer i stort i de inriktningar för hälso- och sjukvården som finns i föreslagen plan och budget men saknar förslag till resursförstärkningar. Det har startats flera större utredningar som syftar till strukturella förändringar för bättre vård på rätt nivå. Närvårdskonceptet bör genom samarbete med länets kommuner, innebära att mer görs nära patienterna och att patientströmmen in till specialistvården kan begränsas. Det innebär i sin tur att andra patienter får ökad tillgång till specialistvården och köerna kan kortas, det vill säga att för samma pengar kan ett större vårdbehov tillgodoses. Arbetet har dragit ut på tiden och det är svårbedömt hur långt det framskridit. Det handlar förutom närvård också om rehabiliteringen i länet, handlingsplan mot psykisk ohälsa och förändrat uppdrag och ersättningssystem för primärvården. Vänsterpartiet vill förstärka primärvårdens möjlighet att hantera psykisk ohälsa och detta kan inte enbart hanteras genom omdisponeringar av befintliga resurser. Vad detta och andra satsningar kommer att kosta är i dagsläget svårt att bedöma men med Vänsterpartiets budgetförslag kan de finansieras av effektiviseringspengar. Vänsterpartiet avsätter 15 mkr extra för att stärka arbetet med psykisk ohälsa i både primärvården och i psykiatrin samt för närvårdsteam eller sjukhusanknutna mobila team. Primärvården föreslås också undantas från effektiviseringskrav.

Patientavgifter – i vilket syfte?

Inför 2016 höjdes patientavgifterna. Nu föreslås nya förändringar trots att det sagts att förändringar ska ske en gång per mandatperiod. Effekterna av höjningen för sjukresor måste följas noga och eventuellt korrigeras samtidigt som arbetet med att skicka med biljett till kollektivtrafiken i kallelser måste skyndas på. Vänsterpartiet vill se en översyn av syftet och strukturen av samtliga patientavgifter. En sådan översyn bör göras under planperioden *och Vänsterpartiet har lämnat in en motion som föreslår detta.*

Vänsterpartiet säger nej den föreslagna ambulansavgiften och till införandet av en enhetsavgift inom primärvården. Vänsterpartiet anser att "blåljusverksamhet" ska ingå i det allmänna åtagandet och inte avgiftsbeläggas och Vänsterpartiet värnar om avgiftsfria besök till distriktssköterskor. Avgiftsfriheten för äldre än 85 år bygger på en överenskommelse mellan regeringen och Vänsterpartiet.

Det samordnade högkostnadsskyddet som införts i landstinget var helt fel konstruerat. Endast en person, vad Vänsterpartiet erfarit, har uppnått det samordnade högkostnadsskyddet. Vänsterpartiet föreslår en sänkning av taket för det samordnade högkostnadsskyddet med 400 kr till 2200 kr. Det gör det möjligt för fler att faktiskt uppnå taket och därmed minska kostnaderna för de med störst vårdbehov vilket var syftet.

Personalen – något att satsa på

Stora delar av vårdverksamheten är sårbar genom brist på personal men också på grund av en otillräcklig grundbemanning. Det leder till hård arbetsbelastning men också svårighet att på sikt planera verksamheten på ett ändamålsenligt sätt. Det behövs resurser för en förstärkt personalsituation, men det behövs också ett förbättrat ledarskap. Den allt för ensidiga fokuseringen på att hålla budgeten har varit skadlig. I stället hade det behövs ett tydligare fokus på ledarskap och att utveckla verksamheten.

Personal- och kompetensförsörjningen kommer att vara en nyckelfråga de kommande åren. Arbetsmiljö och arbetstider behöver ses över, inte minst för att leva till den nya föreskriften ”Organisatorisk och social arbetsmiljö” och det kan komma att behövas tillskott för att skapa rimliga förhållanden. Arbetsmiljöverket har i ett ärende förbjudit allmänt uttag av övertid för läkare överstigande 200 timmar per år och lagt ett föreläggande som bland annat innehåller att upprätta skriftliga prioriteringslistor för arbetsuppgifter. Arbetsbelastning och arbetstider måste ses över för att skapa hållbara arbetsförhållanden.

Anställningar behöver göras tryggare, otrygga visstidsanställningar ska helst inte finnas och de många som idag går på timmar ska erbjudas fastare anställningar. För att minska antalet osäkra visstadsvikariat eller timanställningar, samt för förbättra sommarsituationen, behöver troligen grundbemanningen öka. Det behövs också en strukturell planering för återkommande fortbildning för alla anställda. Kunskaper är en färskvara och förnyelse och fördjupning är nödvändigt i en så kunskapskrävande verksamhet som hälso- och sjukvården är. Vänsterpartiet kommer att bevaka och också föreslå att nödvändiga personalsatsningar görs.

Kollektivtrafiken – enkelt och billigt

Vänsterpartiet ser inget av de nödvändiga och stora satsningar som måste göras inom kollektivtrafiken. Den reform med ett enhetligt länskort som genomfördes 1 april 2014 innebar en kraftig sänkning av priset för de dyraste periodkortet, från 1580 resp 1260 kr till 790 kr, en sänkning som helt bekostades av en höjning för de som tidigare använt stadskortet, från 525 kr till 790. Vänsterpartiet motsatte sig att resande i Uppsala skulle få finansiera sänkningen i övriga länet och ansåg att det istället skulle tillföras motsvarande medel till kollektivtrafikförvaltningen så att stadskortet skulle kunna behållas. Vi kan nu konstatera att effekten av den kraftiga sänkningen för de med högsta kostnaderna inte inneburit ett ökat resande med regionbussarna. Med detta i åtanke återkommer Vänsterpartiet med det ursprungliga förslaget att återinföra ett stadskort eller snarare ett periodkort för en utökad zon 1 som omfattar kransorterna runt Uppsala. Skälen för förslaget är i huvudsak två; sociala och miljömässiga. En stad i Uppsalas storlek har ett inre liv och utbyte av aktiviteter som många har svårt att delta i eftersom det ändå kräver flera resor med kollektivtrafiken. Skola, arbete, vänner, fritidsaktiviteter, med mera, finns inte bara i närområdet. Avstånden i Uppsala är trots allt betydande och det är viktigt att alla känner att de har tillgång till hela staden på rimliga villkor. Staden växer och många söker boende i stadens närhet, i kringliggande orter, på grund av bostadsbrist. Dessa orter har idag två zoners taxa för enkelresor vilket gör att många tycker det är mer prisvärt att ta bilen in till centrum både för dagliga resor men också för handel och nöjen. *En översyn som nyligen presenterats i Kollektivtrafiknämnden visar att det kollektiva resandet minskat med 10 procent till och från Storvreta vilket visar att de nya zonerna och priserna har haft en negativ effekt.* Vänsterpartiet anser att det är i en utökad zon 1 med närliggande tätorter som de största miljövinsterna finns att hämta genom att fler övergår till kollektivresande istället för bil. Dels halveras priset för enkelresor men dels genom att införa ett periodkort för zon 1 för 550 kr kommer fler att kunna ha det kollektiva resande som

förstahands alternativ. Vänsterpartiets förslag på ett periodkort för zon 1 för 550 kr innebär ca 25 mkr i intäktsbortfall som kompenseras.

Socialdemokraterna och Miljöpartiet *har genomdrivit* höjda avgifter inom kollektivtrafiken. *Kollektivtrafiknämnden har, i enlighet med landstingsfullmäktiges beslut i juni, beslutat höja periodkortet* från dagens 750 kr till 795 kr, dvs i praktiken en återgång till tidigare den nivå på 790 kr. Även priset för enkelresor höjs med 2 kr för reskassa och 1 kr för förköpta biljetter. Vänsterpartiet *hade kunnat* acceptera dessa höjningar som ett sätt att finansiera ett nytt och billigare periodkort för en utökad zon 1.

Den nödvändiga vården måste finansieras

Det finns kommunallagens krav på god ekonomisk hushållning men det finns också hälso- och sjukvårdslagens krav på en god hälso- och sjukvård till länets innevånare och krav på vård i rimlig tid, vårdgarantin. För Vänsterpartiet är hälso- och sjukvårdslagens krav viktigast och är utgångspunkten för planering och finansiering av vården. Det räcker inte med att upprätthålla dagens vårdnivå för att klara vårdbehoven inom vårdgarantins gränser. Samtidigt är det nödvändigt att förnya vårdlokaler för den moderna vården och de ökande pensionskostnaderna är en realitet. Totalt behöver hälso- och sjukvården i landet få en större andel av statens kaka genom ett större statligt stöd. Hälso- och sjukvården behöver omstruktureras för rätt vård på rätt nivå, vilket initialt är en merkostnad, som på sikt kan avlasta den specialiserade vården. Vårdköerna finns dock där och måste kortas dramatiskt.

Vänsterpartiets budgetförslag ryms inom landstingets budgetram för 2017 men för 2018 har Vänsterpartiet redan tidigare uttalat att en skattehöjning måste till om inte statsbidragen ökar. Vår tidigare bedömning om 20 öre skattehöjning 2018 kvarstår tillsvidare i avvaktan på hur verksamhet och ekonomi utvecklar sig. 2019 kommer att vara året då de stora kostnadsökningarna tar fart och i dagsläget räcker inte resurserna till.

Vänsterpartiets budgetförslag i sammanfattning

- Effektiviseringsvinsterna inom hälso- och sjukvården på 40 mkr ska återföras för att klara vårdbehoven och klara vårdgarantin och för att förbättra för personalen.
- Akademiska sjukhuset får ett tillskott på 100 mkr för att slippa ytterligare sparkrav. Tillsammans med en rimlig andel av effektiviseringspengarna ger det en total förstärkning för Akademiska på ca 130 mkr.
- Primärvården ska undantas från effektiviseringskravet och får istället ytterligare medel för psykisk ohälsa.
- 15 mkr mer avsätts för satsningar på psykisk ohälsa inom primärvården och psykiatri och för utveckling av närvård och mobila team.
- Totalt ökar sjukvårdens resurser med 196 mkr 2017.
- En utökad stadszon med kransorterna och ett eget periodkort för 550 kr. För det tillskjuter Vänsterpartiet ca 25 mkr till kollektivtrafiknämnden.
- Resurser kommer att saknas inför 2018 och 2019 varvid Vänsterpartiet redan tidigare signalerat en möjlig skattehöjning inför 2018 med minst 20 öre vilket ger ett tillskott på ca 166 mkr.
- Vänsterpartiet vill skärpa och omformulera förslagen till strategiska mål. Vänsterpartiets förslag redovisas på sista sidan.

	2017	2018	2019
Resultat S o MP nov	200	209	0
Effektiviseringspengar	-40	-121	-202
Tillskott Akademiska	-100	-100	-100
Psyk ohälsa PV o psykiatri	-15	-15	-15
Zon 1-kort 550kr	-25	-25	-25
Skattehöjning 20 öre 2018		+166	+166
Resultat V-budget	20	114	-176

Budget 2017 och finansiell plan 2018-19 (mnkr)

Resultatbudget

	Budget 2016	Budget 2017	Plan 2018	Plan 2019
Verksamhetens nettokostnad	-9 934	-10 550	-11 030	-11 549
Skatteintäkter	8 849	9 247	9 795	10 174
Inkomstutjämnning och generella statsbidrag	1 303	1 446	1 494	1 473
Finansnetto	35	-122	-144	-274
ÅRETS RESULTAT enligt balanskravet	252	20	114	-176
Återställning negativa resultat 2014 och 2015	-143	0	0	0
Avsättning till eget kapital	-109	-20	-114	0
ÅRETS RESULTAT	0	0	0	-176
Styrelsers och nämnders anslagsramar		5,1%	6,2%	
	Budget 2016	Budget 2017	Plan 2018	Plan 2019
Sjukhusstyrelsen	-6 150	-6 577	-6 930	-7 291
Vårdstyrelsen	-2 003	-2 112	-2 199	-2 264
Kollektivtrafiknämnden	-984	-10 028	-10 047	-1 059
Kulturnämnden	-98	-106	-108	-109
Fastighets-, teknik- och servicenämnden	-48	-70	-72	-72
Varuförsörjningsnämnden	0	0	0	0
Patientnämnden	-4	-5	-5	-5
Gemensam nämnd för kunskapsstyrning	0	-8	-8	-8
Regionala utvecklingsnämnden	0	-34	-34	-35
Regionstyrelsen	-647	-609	-626	-704
Verksamhetens anslagsramar	-9 934	-19 549	-20 030	-11 548

VÄNSTERPARTIETS FÖRSLAG TILL STRATEGISKA MÅL

En region för alla

- Har en vård som är säkerställd som jämlik, jämställd och säker.
- Den akuta vården utmärks av hög tillgänglighet och den planerade vården uppfyller vårdgarantin.
- Har en vård på bästa effektiva omhändertagandenivå och i god samverkan med länets kommuner.
- Kollektivtrafiken kännetecknas av hög effektivitet och god tillgänglighet.
- Konst- och kulturlivet i länet bidrar till hälsa och demokrati.
- Regionen som arbetsgivare är ett föredöme med goda arbetsvillkor och bra utvecklingsmöjligheter.

En nyskapande och innovativ region

- Har en vård i världsklass genom forskning och utveckling i samarbete med Uppsalas båda universitet.
- Vårdens utveckling sker genom kunskapsstöd och behovsstyrning
- Skapar och erbjuder ändamålsenliga e-hälsotjänster.
- Hjälper näringslivet att växa med särskilt fokus på life-science, energi, gröna näringar och besöksnäringen.

En växande region

- Har en kollektivtrafik som utvecklas för bästa möjliga miljö- och klimateffekt.
- Har fördubblat antalet resenärer till 2020 och kollektivtrafikens andel av det motoriserade resandet till 2030 jämfört med 2006.
- Utvecklar infrastrukturen för att gynna ett ökat bostadsbyggande med kollektivtrafiken som utgångspunkt.
- Utvecklar naturområden och deras tillgänglighet för fysisk aktivitet och social samvaro.